

[p1]

[Geloofd zij Jezus Christus]

WelEerweerde heer en goede Meester,

Met dit briefken komen u dan weêr een dikke honderd woorden toe,¹ van ons Limburgsch gulleken bijeengezocht en opgeteekend. Gij hadt ze al lang t'huis gehad, ware 't niet dat wij allen te fel bezig geweest waren met onze prijskampen en de geestelijke oefeningen van vóór de Wijding. Wij hopen dat gij weêr zoo goed zult zijn en wilt ons weêr een halsterken² of twee Vindekoorn³ gereed maken voor “de Student” dan brengt ons dat bladtjen toch ook al wat nut bij. Maar: schrijf er deze keer eens een goê 40 reken voor, om de studenten te leeren hoe ze moeten op zoek gaan achter hun vindekoorn,⁴ want ik geloof dat ze 't nog niet goed verstaan hebben.

De “Vl Wekker” van Leuven heeft al over twee of drie maanden⁵ [12 Liederen](#) van G. Gezelle en Fr. Mille⁶ aangekondigd “om in 't kort te verschijnen” Waar moeten wij inschrijven, want de Wekker zwijgt daar van dat hij zweet? Gisteren vierden wij 't feest van Sinte Luitgaarde.⁷

[p2]

.....

- 1 Zie bijlage bij de brief.
- 2 G. Gezelle, Halster. In: *Loquela*: 1 (November 1881) 7, p. 53: “Kiliaen geeft: ‘Halster. Semodius, mensura varia apud varios’. (...) Wieland, kunstwoordenboek 188, zegt: ‘Halster, eene korenmaat, vroeger in sommige streken van Nederland gebruikelijk’. (...) En volgens Pastor Schuermans *Idioticon* hoort men te Leuven hedendaags nog een halster voor eene graanmaat. Een zak tarwe van vijf halsters weegt 100 kilos.”
- 3 ‘Vindekoorn’ was de naam van een rubriek in het tijdschrift *De Student* waarin ingezonden gewestwoorden werden opgelijst en verklaard. Deze rubriek verscheen enkel in 1884. De titel zinspeelt op ‘Zantekoorn’, een gelijkaardige rubriek die G. Gezelle vanaf 1881 publiceerde in zijn taalkundig tijdschrift *Loquela*. Beide benamingen verwijzen naar het zanten (verzamelen en oprapen) van ‘graankorrels’ uit de levende volkstaal.
- 4 Het voorwoord van ‘Vindekoorn’ luidt: “Dat is taal- en woordenvoorraad van de vroegere bouwliederen achtergelaten, verroekeloosd of verloren op den vlaamschen akker, nu opgeraapt, gekeurd, gezant en gezameld, door een deel limburgsche, brabantse, waalsche, zeeuwsche, belgische en uitlandsche Vlamingen.” In: *De Student*: 4 (1884) 2, p.40-42.
- 5 De aankondiging van de 12 liederen van Gezelle op muziek van Mervillie werd driemaal gepubliceerd in *Onze Vlaamsche Wekker*: 2 (15 maart 1884) 11, p. 145; 2 (15 april 1884) 12, p. 169.; 3 (15 juni 1884) 19, p. 32.
- 6 Het betreft een naamsverwisseling. De aankondiging in de *Vlaamsche Wekker* verwijst naar A. Mervillie.
- 7 Haar naamdag valt op 16 juni.

De mannen van ons gulleke zijn altegaâr tot ons Heer geweest, Arthur voorop, en wij hebben God bedankt voor de verlossing van ons lief landeken, Hem allen gebeden dat hij U en al de leiders en meesters zou zegenen met hun werk en dat hij van Johan Winkler zoo maar eenvoudig af 'ne braven Roomschen kristenmensch zou maken;⁸ dat alles met voorspraak van onze lieve patroonesse, geboortig van Tongeren in Limburg. Ik vertel het U, omdat ik weet dat het u vreugde zal verschaffen. Gij en moogt niet te sterk verbauereerd⁹ staan als gij ons op 't einde van Oostmaand,¹⁰ met de feesten van Brugge,¹¹ eens ziet te Kortrijk aangestoomd komen met 'nen man of vier. 't Is nog niet zeker, maar 'k kan heel goed zijn. Dan zult gij een gevraag en geplaag en gejubel hooren van die jonge Limburgsche wauwelaars en wij zullen u eens zoo zuiver Limburgsch kallen als Moeder 't ons geleerd heeft: Maaslands, Hoogkempisch, Taxanders¹² en Kleen-Frankrijs.¹³ Die schoone studie over Horendul¹⁴ enz. was ons allerbest gekomen. 't Huis doen ze de vogels ook zoo van alles zeggen,¹⁵ zóó zegt de wiewaal: Kust het broekske van Léo!

De heikneuter: Drînk es ūit ... en tapt nog eens!

De botvink: Tiet, tiet, tiet, 't ès gedaan met Sus Karwiet!

.....

8 In zijn [brief van eind1883](#) aan 'de Heeren van het Gulleken' vroeg G. Gezelle om in stilte te bidden voor de bekering van Winkler: "Sedert zijne reize alhier begint hij te twijfelen aan zijne ongeloovigheid."

9 L.-L. De Bo, *Westvlaamsch Idioticon*. Brugge: Gaillard, 1873, p. 1251: "Verbauwereeren: verbijsteren, ontstellen."

10 Oogstmaand of Oestmaand = augustus.

11 Feesten te Brugge naar aanleiding van de zaligverklaring van Karel De Goede in 1884 met o.m. een historische stoet op 24, 26 en 28 augustus 1884.

12 Taxandrië omvat het huidige gebied van de Vlaamse en Brabantse (Ned.) Kempen. Plinius Maior, 4, 31 (17): "A Scaldi incolunt extera Toxandri pluribus nominibus. (Vertaling (Latijn): Vanaf de Schelde bewonen De Toxandri de gebieden daarachter die zijn onderverdeeld in verschillende volkeren met vele namen.) Vanaf de 4de eeuw wordt dit gebied ingepalmd door de Salische Franken (Ammianus Marcellinus, *Res Gestae*, XII, 8.3). De *Campani Toxandri* worden in het oosten en het noorden begrensd door de Maas, in het zuiden door de Ruppel in het westen door de Schelde. Omstreeks het jaar 1000 versmolten Taxandria, Haspengouw en de Maasgouw tot het graafschap Loon.

13 "Klein Vrankrijk heet ik de oevers van den Demer, van bekans aan Bilsen tot aan Diest, en van de beken die daar in deze rivieren lopen: de Rostbeek, de Zwertbeek, de Mangelbeek en de Herck." In : Lenaerts Jacob, *Over 't Limburgsch*. Aanwezig in het Guido Gezellearchief, Openbare Bibliotheek Brugge, nr. Aanw. 533, 14,17.

14 G. Gezelle, *Hoorndul, Hoorndol*. In: *Loquela*: 4 (Oostermaand 1884) 12, p. 89-104.

15 G. Gezelle, *Hoorndul, Hoorndol*. In: *Loquela*: 4 (Oostermaand 1884) 12, p. 96: " (...) de verschillende vogeltalen (...)."

Den pitoor¹⁶ en ken ik niet; ik moet toch eens aan

..... [p3]

vader t'huis vragen hoe ze dien vogel in Limburg heeten. Als hij er zit, kent hem vader zeker.

Nu zal 't weêr een dikke maand duren eer wij weêr wat opzenden, wij hebben tegenwoordig te veel tijd vandoen met het bereiken van een schoon feest: wij viëren op 't einde der maand den 50ste jaardag van 't Professorschap¹⁷ van M^r. Mommen onze beminde professor van Zedelee¹⁸. Daar zal ook zoo veel Vlaamsch bij gezongen en gedicht worden als Fransch.

Hiermeê schei ik uit, u eerbiedig manende van ons eens wat te schrijven over de regels om gelouterd Limburgsch te spreken en te schrijven, gelijk gij het aan Arthur moet beloofd hebben, wie hij zegt. of zult gij dat uitstellen tot den gelukkigen dag van “os ad os”?¹⁹ Nog beter, dan zullen wij een deftig pak meê terug nemen naar Limburg.

Ontvang, eerweerde heer en meester, onzen eerbiedigen en hertelijke vlaamsche kristen groet! Tot later, als 't God belieft!

A. Cuppens en [Anderen]

P.S. Wij hebben al weêr nen Student van Brugge hier, M^r van de Putte, een geboren Limburger die te Yper en te Roesselare gestudeerd heeft. En daar komen er nogal anderen als kapelaans, schijnt het.

20

.....

16 G. Gezelle, Hoorndul, Hoorndol. In: Loquela: 4 (Oostermaand 1884) 12, p. 94: “Wie heeft er dat gezien dat de pitoor zijnen scherpen bek in 't water dompelt, als hij zoo geweldig ‘hi-rhông, gi-taôwr, pi-poôwr, pi-poôwr, pi-toôwr, bi-toôwr’ beurelt, alzoo hij pleegt?”

17 Het betrof de viering van zowel het vijftigjarig leraarschap van Petrus Mommen als het vijftigjarig priesterjubileum. Hij werd op 16 augustus 1834 tot professor benoemd en ontving op 19 augustus 1834 de priesterwijding.

18 Guido Gezelle bracht een tweedaags bezoek aan het Grootseminarie van Luik in juni 1884. Op dat ogenblik vierde men er het vijftigjarig leraarschap en het priesterjubileum van Petrus Mommen. De jubileumviering zelf vond plaats op de tweede dag van zijn verblijf, vermoedelijk op 28 of 29 juni 1884. Zie: Verslag van Leonard Willem Jakob Lenaerts, Guido Gezelle als Stichter van 't Daghet in den Oosten. Aanwezig in het Guido Gezellearchief, Openbare Bibliotheek Brugge, nr. Aanw. 533, map 14,15: “Gezelle is Mommen bij zijn doorkomen gaan gelukwensen (...)”

19 Vertaling (Latijn): van aangezicht tot aangezicht, face to face, vis-à-vis, persoonlijk.

20 Bijlage met verzamelde Limburgse woorden bij brief van 17/06/1884 van A. Cuppens en A. Lewylle aan G. Gezelle.

..... [p1]

30²¹

Wij hebben noch Debo's Idioticon noch Schuermans hiervoor geraadpleegd maar wel andere woordenboeken.

x De grijze meer = herfstmist die op de bruggen of 't broek, de weide ligt in de herfstavonden, herfst =

x (den) herfstdraadjes (Beeringen) (den) Pakkebeu, (den) boeman, (den) blauwen eergisteren = kinderspooksels

bast, (Landen) [*mannelik*] = mand, korf.

+ ----wil (Lanklaer) b.v. hinnewil = ter wille van ...

+ doeken: werkw. - stand: de= weversuitdrukkingen (Lankl.)

(den) spijker (Lankl.) = duivenkot.

x (den) peddemook (Weert) = kwaak- of kikvorsch.

+ (L.L.) lōmmērtēn¹⁰² (W.) = feest voor een Kerstekind. ([*altijd meervoud*])

(W=Weert) kerstekind (W.) = wicht op zijn doopdag.

Taai (ta) = vader (W.) èta = (oudta) grootvader Êddê = grootje (Rond Heers)

+ ----tären (uitgang) b.v. loopentären = al ----ende

dus loopentären = al lopen. (Rond Waltwilder)

baar [*vrouwelik*] = tael, aarden schotel (Walt.)

moederzielig alleen = moederziel alleen (Walt.)

toet = papieren zakje, maalken (Walt.)

hulp [*vrouwelik*] = bretel, en kruiriem voor eene kruiker (Walt.)

.....

21 Alle pagina's van de bijlage zijn met inkt doorstreept door A. Cuppens.

aam [*vrouwelik*] = de helft van eene ton en 't twee dobbel van eenen anker. (Walt.)

booi (bode) = veldwachter (Walt)

lijfken = kazevek. (ib.)

gevär. onz. = Ker en paard – alle paarden en kerren van eenen hoof (hoeve) (ib.)

taggen = kijven. (ib.)

prikken = (met kunst) pakken, snappen; b.v. eenen kaatsbol prikken (ib.) +

+ den schooverik = vuurman = groot dwaallicht (ib.)

ummëren = boschbëren. (aardbëren krimpt tot ubbëren.

Keken (käken) = schreeuwen (ib.)

(het) *dälken *däl: bestaat nie = zwarte vogel die in de torens houdt :woont, nestelt. (ib)

heet: Kauw – Kauwken: op ander plekken.

(de) schans (ib) = (den) motsem (ib) = den mutterd (Zonhoven) = mutserd

beteekent alles: houten mutsaard

gaar: (ib) = barrier bij den ingang van eenen boogerd, weide, enz.

..... [p2]

30 VO

waar geen dorpsnaam meer bijstaat passim gezeid in Kleen Vrank. In 't bijzonder Zonhoven, Beeringen, Zolder, ... tot aan Diest.

In Kleen Frankrik hoort men:

nuts. [*mannelik*] = sleepwagen om boomen te vervaren. (mits rond Waltwilder = eene kneuzing van eene vrucht.)

dom. [*mannelik*] = deel van het rad waar de as in draait.

+ vasel = mager: vazel (levende) koei of kalf.

loorjas = stommerik, onhendige. Loorjas zoo ver als hij werm is.

heukel. [*mannelik*] = een kleene hoop: b.v. een hooiheukel.

van daar: heukelen: op kleine hoopen zetten.

gidden (geeën - wie beeën = bidden enz.) = wieden

beden, bede, gebed: bidden, bad, gebeden.

wie = 1^a 'lijk, 2^a hoe? 3^a toen, wanneer.

+ reek = hark. - roochelen = met het stoofijzer in 't vuur stooten.

kwikkelen: aan iets futselen dat op 't breken of 't vallen staat.

+ opgang. [*mannelik*] = voorjaar, lente. (Oetersjank in de Kempen)

vers = hak, polevij

stand = melkvat waarin ze de boter draaien.

durpel voor drempel.

moorrup = mol; vried (wreed) = ruw:

(den) eeekvisch = hagedisch.

(den) eiwortel = uitwas van vel bij de nagels.

schoof. oo: als in schoof strooi [*onzijdig*] (b.v. op het schoof leggen) = doodsleger

+ mikken = in den zin van passen

+ vleugen = een bol van verre op de kegels doen vliegen.

pol(d)er = een opplaatsken voor de hinnen.

bullebak = dik (stieren) aangezicht, 2° ruwe mensch

gebik. [*onzijdig*] (meer in de Kempen) = zweem van 't aangezicht. b.v. op 't gebik herkennen.

maagd = dienstmeid; wamzeik = mier(zeik)

+ (den) klater = (de) schaal = om in de Kerk den Godspenning rond te halen; lawijt = lawaai.

+ (het) geleeg = (het) gedaan; poesemien = (minette. [*fransch*]) kat.

(den) sībōts = bots = 1° oogenblik 2° bots = (ook) bijna

bottelen = uitbottelen. b.v. iemand de deur uitbottelen - de zatlap bottelde de straat af.

daal ([*bijwoord*]) = neer, beneden. b.v. Zet u daal. - hij is daal (op de onderste verdieping.)

voort! = uit de zij! uit de baan!

..... [p3]

31

(den) winkel. [*mannelik*] = deel der schuur waar men den korentas legt.

Sinkel. [*mannelik*] = schelf boven den winkel (te Linckhout). Op andere plaatsen wilt dat zeggen: een stuk uitgebunden (gebrand — van burren, burde, geburd (Weert)) en ineen gesmolten steenkool.

+ verhampelen (eene kat, vogel enz.) voor verhand-felen.

klonk = klomp; (den) henno = ekster. (Zonhoven) hain te Beeringen.

grelig (grillig?) = schrikkelik.

kullen = foppen; wat lieft u? = wat belijft u?

kroenselen = kroeselen = kloosterberen = aalbezen.

+ groes = grasperk; kreeg = ter nouwernood.

+ (den) neeren (aire?) = (schuur)den den: mannelik- = harde vloer (marm.)

vlooien = iemand (kullende) uitpluizen; bedriegen.

schurf = ongezuiverde ijzererts. ([mannelik])

ālīk (bijv. naam.) = gansch, niet in stukken. uitspr: āalīk, met zuivere aa

+ verzauwelen = verflauwen (De noen te lang op 't vuur staande verzauwelt.)

breed (berd - bord) = 1^e schotelbank, 2^e plank. - ([onzijdig])

trakken = toeven, talmen.

+ ween (uitspr. wian) = brandzweerken (bij de oogen). [onzijdig]

sunk of sink = afgeknotte boom (vrouw.)

(de) smak = (de) smet = (de) smiek (Vlijtingen) = rijzweep.

kletsoor of klatsoor = 't fijn koordeken dat ze aan 't einde van de karwats binden (dat men -----)

zwanejoffrouw = alve, elf.

schop: dak; op eenige stijpels rustend, om de wagens te beschutten. ([onzijdig])

poen = zoen, kus. novenant = naargelang.

kwak = malsch - nog niet vlug (voor een' vogel)

mutten = kalf. kretsen = krauwen, krabben.

(de) gajool = vogelskouw. ([vrouwelik])

mijdt u! (wederk.) = gaat uit de zij!

+ ([vrouwelik]) (de) spullen (meerv.) = alle klēēren die men aan heeft - die men bezit.

+ leuren = uittrekken - zich uittrekken: b.v. de elastiek leurt hem.

+ (zwarte) miere of miereke is zoveel als: asschepoester.

[p4]

31^{VO}piepelen = piepel = pepel, vlinder.+ zouw ([vrouwelik]) = watersloot in de weide gegravengraaf: groote uitgegraven gracht of waterloop.gracht: de ophooping van den grond langs eenen sloot of rond een veld.baggerd (enkelv. [mannelik]) = brandgrond onder de heilappen (den hēilāp en den turf uitgesteken).klots ([vrouwelik]) = het wichtersschiettuig van heulenteuten hout, waarin de stemper en eene klotsbeer de luchtdrukking, en deze de vliedkracht te weeg brengen.velling: brug die, op eene ker, van de eene burg (berrie) naar de andere loopt om de planken te hagen (hagen, hiel, gehagen = houden)plātēi = plinte, vensterrand. ([vrouwelik])kroeg of krug (cruche. [fransch]) [mannelik] = kruikklits = een uit klei gebakken (den) maai, [dat is] knikker. ([vrouwelik]) van daar klitsen: knikkerenx horen = doffer, duiver.+ woele! = schreeuw om de eenden bij te roepen.mukelen, smodderen = in iets slijmerigs worstelen (Beeringen)wieveren = bewegen zoo zegt men te Beeringen: de vogel wievert al in zijn ei. Daarna pikt hij (de jonge vogel om uit de schaal te geraken). Als hij er uit is krijgt hij eerst stoppelen, daarna duivelshaar. Als hij vlug is leidt hij uit. Het kakennestje is hier in de streek van Diest en Beeringen het kleinste vogeltje uit een gansch nest; men zegt het ook voor de Benjamin in de familie.(de of het) - schāldēi = met een' muur omringde koer of achterplaats, maar dan moet zij geplaveid zijn.

looi of loeder = een luie loome man die niets beteekent.

Smaalbloot zegt men van de vogelen die noch stoppel noch haar en hebben (Beeringen)

Haïn = ekster of ook wel hainnekenspek (id)

streek = een vierkant en langwerpig hout waar men de zeissen mede scherp maakt; De zeissen haren = scherp maken al kloppend met een hamer op de zeisen die op het haarijzer of de haarpin ligt.

streen of haarzak = slimme guit, plager (maar steeds in een' goeden zin)

Briefbeschrijving

Verzender	Cuppens, August
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	[17/06/1884]
Verzendingsplaats	Luik
Annotatie	Datum gereconstrueerd op basis van de brieftekst: brief geschreven op de dag na de naamdag van Sint-Lutgardis (= 16 juni); adressaat en plaats gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens.
Annotatie	Datum gereconstrueerd op basis van de brieftekst: brief geschreven op de dag na de naamdag van Sint-Lutgardis (= 16 juni); adressaat en plaats gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens.

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	1 dubbel vel, 210 mm x 135 mm papier, wit, vierkant geruit; bijlage: papier, wit papiersoort: 3 zijden beschreven, inkt
Staat	volledig
Toevoegingen	bijlage: op alle zijden aanvullingen van A. Cuppens (inkt); op zijde 1 in het midden alle zijden met inkt doorgehaald; op zijde 4: terug te zenden a.u.b. (blauw potlood, hand G.G.)

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	7465
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.13829

IIIF-manifest <https://go.wander.be/iiif/bibliotheek-brugge/275660ba92cb7d6085ad736a68f6c72f56677724/manifest>

Inhoud

Incipit	Met dit briefken komen u dan weër een
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	[17/06/1884], Luik, August Cuppens e.a. aan [Guido Gezelle]
Editeur	Miet Hubrechts; Universiteit Antwerpen
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2026

Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
